Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

16.10.2017 KEHA/2635/2017

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Viite Asiantuntijalausuntopyyntö koskien hallituksen esitystä työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Asia: Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen lausunto hallituksen esityksestä työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt lausuntoa koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus lausuu seuraavaa:

ELY-keskus pitää työttömyysturvan ns. aktiivimallia periaatteiltaan hyvänä. Omavastuuajan lyhentäminen ja toisaalta aktiivitoimiin osallistumisen vaikutukset työttömyyspäivärahan maksupäiviin oletettavasti lisäävät työllisyyttä, mutta alueellisesti vaikutukset saattavat vaihdella merkittävästi. Lyhyiden sijaisuuksien ja määräaikaistöiden tekeminen oletettavasti lisääntyisivät.

Aktiivimalli työllisyydenhoidon määrärahojen näkökulmasta

ELY-keskuksen rooli työllistämisessä näkyy erityisesti työvoimapoliittisten toimien hankinnassa TE-toimiston asiakkaille sekä toimenpiteiden seurannassa.

Pohjois-Pohjanmaa on pinta-alaltaan laaja maakunta. Jotta ns. aktiivimalli saataisiin tasapuolisesti maakunnan eri osissa toimivaksi, edellyttää se avoimien työpaikkojen lisäksi työllistymistä edistävien toimenpiteiden laajaa ja kattavaa saatavuutta maakunnan eri osissa. Työllisyyttä edistävien toimenpiteiden kattavuus on riippuvainen kunakin vuonna käytettävissä olevista työllisyysmäärärahoista.

Pohjois-Pohjanmaan työllisyysmäärärahat ovat kuluvana vuonna olleet riittävällä tasolla. Kansallisten määrärahojen lisäksi on ollut käytettävissä Euroopan sosiaalirahaston hankkeiden määrärahoja työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin, lähinnä palkkatukeen, koulutukseen ja valmennuksiin reilut 3 m€. ESR-hankkeiden työvoimapoliittisten toimien käyttö on mahdollista enää toukokuun 2019 loppuun maakuntauudistuksesta johtuen. Kansallisten määrärahojen osalta keskeisin muutos on vuoden 2018 alusta työvoimakoulutuksen määrärahojen siirtyminen OKM:n hallinnonalalle tutkintoon johtavan ns. VOS-koulutuksen osalta.

POHJOIS-POHJANMAAN ELIKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS
Puh. 0295 038 000
www.ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa
Veteraanikatu 1
PL 86
90101 Oulu
Valtakatu 4
PL 103
84101 Ylivieska

Työllisyysmäärärahojen tason ja käyttöä ohjaavan lainsäädännön tulisi olla tiedossa pitemmällä tähtäimellä myös aktiivimallin näkökulmasta.

Työllistymistä edistävien palvelujen sisältö ja kesto

Hallituksen esityksessä on todettu, että palkkatyöhön tai yritystoimintaan osallistumisen lisäksi aktiivisuutta voi osoittaa osallistumalla työllistymistä edistävään palveluun. Hallituksen esityksen perusteluissa työllistymistä edistävä palvelu on määritelty työttömyysturvalain 1 luvun mukaisena palveluna. Kuntouttava työtoiminta, työkokeilu, työnhakuvalmennus, uravalmennus, omaehtoinen opiskelu ja työvoimapoliittinen koulutus ovat näitä palveluja. Lakiin on tältä osin tehty vuotta 2018 koskevia muutoksia.

Keskeistä on, että ne toimet, jotka luokitellaan työllistymistä edistäväksi palveluiksi ovet selkeästi todettu ja lailla ja asetuksilla määritelty. Lakiehdotusten yksityiskohtaisissa perusteluissa on viitattu, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin eräissä muissa tilanteissa säätää työpaikalla toteutettavista työllistymistä tukevista palveluista ja toiminnasta, joka hyväksyttäisiin riittäväksi aktiivisuudeksi. Näitä olisivat esimerkiksi rekrytointikokeilut ja ei-työvoimakoulutuksena toteutettava rekrytointikoulutus. Keskeistä on, että nämä tilanteet ovat selkeitä sekä etuuksien maksajille, työnantajille että erityisesti palveluun osallistuville. Riskinä on, että tulkinnat voivat tilanteittain vaihdella, mistä aiheutuu ylimääräistä selvittelytyötä.

TE-hallinnon nykyisin hankkima *työhönvalmennus* tai vuoden 2018 alusta OKM:n hallinnonalan VOS-rahoitteinen tutkintoon johtava työvoimakoulutus tulisi myös olla työllistymistä edistäviä palveluita jatkossakin. Asiakasnäkökulmasta on erityisen tärkeää, että VOS-työvoimakoulutukseen hakeutuminen ja pääseminen toteutuisivat nopeasti heti vuodenvaihteen jälkeen. Ei ole tarkoituksenmukaista, että työttömän asiakkaan aktiivimallin toteutumista kouluttautumisella joutuisi odottamaan useita kuukausia. VOS-työvoimakoulutukseen arvioidaan käytettävän vuodessa noin 5500 opiskelijavuotta TE-toimistojen asiakkaiden osalta.

Yksityiskohtaisissa perusteluissa on ehdotuksena, että työllistymistä edistävään palveluun osallistumisen kesto laskettaisiin viideksi päiväksi palvelun *ilmoitetun keston* perusteella eikä todellisten osallistumispäivien mukaan. Onko tarkoituksena, että palveluun voi ilmoittautua, mutta läsnäolo esimerkiksi 10 päivän työnhakuvalmennuksessa ei ole velvoittavaa tai pakollista puolelta valmennusajalta?

Alueellisia oletettuja vaikutuksia aktiivimalliin

TE-hallinnon työvoimakoulutus (tulevassa maakunnassa kasvupalvelukoulutus) on painottumassa entistä enemmän lyhytkestoiseen yrityslähtöiseen koulutukseen. Yrityslähtöistä koulutusta tulevat olemaan mm.

rekrykoulutukset, joita järjestetään yritysten aloitteesta niillä paikkakunnilla, joissa ao. yritykset toimivat. Tässä vaiheessa on vaikea ennakoida, miten rekrykoulutukset alueellisesti painottuvat ja miten työvoimakoulutus tulee toteutumaan maakunnan eri osissa. Sama koskee myös OKM:n hallinnonalan työvoimakoulutusta ammatillisissa oppilaitoksissa.

Todettakoon, että maakuntahallinnon uudistamiseen liittyen kasvupalvelujen sisältö voi merkittävästi vaihdella maakuntien välillä eli aktiivimallin työllistymistä edistävien toimenpiteiden sisältö, kattavuus ja laajuus todennäköisesti tulevat vaihtelemaan sekä ammatillisesti että alueellisesti merkittävästi riippuen esimerkiksi siitä, miten kasvupalveluja ja rekrytointi- ja osaamispalvelulakeja tullaan kirjoittamaan.

Hallituksen esityksessä on arvioitu, että vaikutuksena viranomaisiin mm. työhallinnon työmäärän arvioidaan kasvavan erityisesti työllistymistä edistävien palveluja koskevien yhteydenottojen myötä. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan tämä on erittäin todennäköistä ja koskee erityisesti TE-toimistoja. Sähköisten järjestelmien toimivuus ja reaaliaikainen tietojen tarjonta palveluista sekä tietojen siirtyminen aktiivitoimissa olemisesta korostuu entisestään.

Ylijohtaja Matti Räinä

Yksikön päällikkö Eine Kela